

LEESLIJN LEERBOEK 6

WOORDEN OVER DE REGEL HEEN – leesweg boek 6.1, leerboek blz. 2-5

Lange zinnen kun je niet altijd in één keer lezen, anders kom je in ademsnoed. Bewijs dit door bijvoorbeeld de tekst bij de tekening van het vliegtuig op blz. 4 in één adem voor te lezen. Laat de ademnoed duidelijk horen. Leg uit dat je een lange zin wel in stukjes kunt lezen. Die stukjes bestaan uit woorden die bij elkaar horen. Soms staan de woorden op één regel, maar soms is het een lange zin die doorloopt op de volgende regel. Je ziet een lange zin. Er staat geen punt aan het eind van de regel. Dat betekent dat de zin nog niet af is. Je leest door tot de volgende regel. Daar staat een punt.

WOORDEN MET –TI(E) – leesweg boek 6.2, leerboek blz. 6-9

U biedt de leerlingen een klein traktaatje aan. Vraag leerlingen hoe je dat ook wel noemt als je iets uitdeelt, bijvoorbeeld omdat je jarig bent. Schrijf het woord traktaatje op het bord. We zeggen trak-ta-tsie, maar er staat trak-ta-tie. Meer woorden met –tie staan op bladzijde 6 en 7 van Leerboek 6.

TWEE ONBEKLEMTOONDE LETTERGREPEN – leesweg boek 6.3, leerboek blz. 10-11

Lange woorden met drie lettergrepen. Twee lettergrepen spreek je zonder nadruk (klemtoon) uit. Er is maar één lettergreep die je met nadruk uitspreekt.

Vertel de leerlingen dat u drie zinnen gaat voorlezen. De leerlingen moeten vertellen of u goed voorleest of dat het raar klinkt. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld de didactische structuur Waar Of Niet (zie week 3, les 1).

- Daisy en Anne zijn dol op hinkelen
- Vandaag is het al de hele dag aan het regenen
- Marijn is heel goed in knikken.

Hoe komt het nu dat sommige woorden raar klinken? De klemtoon wordt verkeerd uitgesproken. Mensen die uit een ander land komen, hebben vaak moeite met het goed uitspreken van woorden. De woorden die zij soms uitspreken begrijp je wel, maar toch klinkt het raar. Deze les gaan de leerlingen woorden zoals hinkelen, regenen en knikken oefenen. De eerste lettergreep krijgt nadruk, de twee en de derde lettergreep niet.

ONBEKLEMTOONDE VOORVOEGSELS – leesweg boek 6.4, leerboek blz. 12-15

Onbeklemtoonde voorvoegsels in drielettergrepige woorden kennen de leerlingen al (be-lang-rijk, ge-luk-wens). In deze en de volgende les worden woorden aangeboden met een tweede onbeklemtoonde lettergreep op het eind van drielettergrepige woorden (ge-le-zen, ver-ge-ten). De nadruk (klemtoon) in deze woorden ligt in het midden.

Wijs naar de twee zinnen op het bord:

Ik heb toch een mooi boek gelezen!

O nee, ik ben mijn tas vergeten!

Vraag de leerlingen de woorden ge- en ver- aan te wijzen. Hoe spreek je de woorden uit? Herhaal de woorden met de juiste nadruk. Meer van deze woorden vinden leerlingen in Leerboek 6.

DE LETTER C (K) – leesweg boek 6.5, leerboek blz. 16-19

Nodig de Leeswegleerlingen uit aan de instructietafel. Het gaat hierbij om woorden met een c die je uitspreekt als een k en woorden met een x. Wijs naar het bord waarop de volgende rijtjes staan:

cijfer	cola
citroen	club
recept	cavia
december	cactus

Vraag de leerlingen of ze nog weten hoe je de woorden van het eerste rijtje moet uitspreken. Wat is er ook alweer bijzonder aan? Staat er achter de letter c een e, i of ij, dan klinkt de c als een s. Vraag nu een leerlinge het tweede rijtje voor te lezen. Wat valt op? Dat is raar: bij deze woorden spreek je de c uit als een k. Een c spreek je soms uit als een s en soms als een k. De regel luidt: zie je achter de letter c een u, o of a? Dan spreek je de c uit als een k. Vandaag oefenen de leerlingen woorden met een c die je als k uitspreekt.

DE LETTER X (KS) – leesweg boek 6.5, leerboek blz. 16-19

Doe een beetje geheimzinnig. Vertel dat u een briefje in de klas heeft gevonden. Laat het briefje zien en lees het voor. Er staat op: *Lieve P, wil je verkering met mij? Liefs xxx S.* Vraag de klas: weet iemand wat xxx betekent (kusjes)? Vraag vervolgens: 'Wie weet hoe deze letter heet?' (niet bijvoorbeeld 'kruis', maar de (i)ks). Vertel de leerlingen dat wanneer je een letter x ziet, je deze letter uitspreekt als 'ks'. Deze les gaat over woorden met een x.

VIERLETTERGREPIGE WOORDEN – leesweg boek 6.6, leerboek blz. 20-25

Meestal zijn vierlettergrepige woorden een samenstelling van twee tweelettergrepige woorden of een verlenging van een drielettergrepig woord. Praat daarover met de leerlingen tijdens het oefenen, om de herkenning te vergemakkelijken.

Vertel de leerlingen dat je in het Nederlands lange woorden kunt maken door bijvoorbeeld twee woorden samen te voegen.

Wij naar het bord voor enkele voorbeelden:

telefoon → boek: telefoonboek
 kleur → potloden: kleurpotloden
 benzine → pomp: benzinepomp

Lange woorden kun je lezen door eerst het beginstuk te lezen en dan het laatste stuk. Dan weet je het hele woord. Hoe vaker je dit soort woorden leest, hoe beter het lukt deze woorden in één keer te lezen.

ANDERE VIERLETTERGREPIGE WOORDEN – leesweg boek 6.7, leerboek blz. 26-29

Het gaat om een samenstelling van tweelettergrepige woorden (regen-buien) of om woorden als 'oversteken'. Het bijzondere aan deze woorden is dat zij afwisselend beklemtoond-onbeklemtoond-beklemtoond-onbeklemtoond worden uitgesproken (re-gen-bui-en, o-ver-ste-ken). Wijs naar het bord waarop de volgende woorden staan:

kralenketting
 tandenborstel
 oversteken
 tegenkomen

Lees het eerste woord nadrukkelijk afwisselend beklemtoond-onbeklemtoond-beklemtoond-onbeklemtoond voor, dus: kra-len-ket-ting. Lees de andere woorden hardop samen met de leerlingen. Herhaal dit nog een keer. Vraag de leerlingen wat er ook alweer bijzonder was aan

deze woorden (wisseling beklemtoond-onbeklemtoond). De woorden die deze les aan bod komen, zijn precies zo.

NOG MEER VIERLETTERGREPIGE WOORDEN – leesweg boek 6.8, leerboek blz. 30-31

Oefenen met vierlettergrepige woorden in een afwisseling beklemtoond-onbeklemtoond-beklemtoond-onbeklemtoond, alleen nu naast samenstellingen van tweelettergrepige woorden ook met afleidingen van drielettergrepige woorden (schil-de-rij-en). Wijs naar het bord waarop de volgende woorden staan:

pad-den-stoe-len

schil-de-rij-en

ka-mer-plan-ten

Lees het eerste woord nadrukkelijk afwisselend beklemtoond-onbeklemtoond-beklemtoond-onbeklemtoond voor, dus: pad-den-stoe-len.

Lees de andere woorden hardop samen met de leerlingen. Herhaal dit nog een keer.

Vraag de leerlingen wat ook alweer bijzonder was aan deze woorden (wisseling beklemtoond-onbeklemtoond). De woorden die deze les aan bod komen, zijn precies zo.

WOORDEN MET TWEE ONBEKLEMTOONDE LETTERGREPEN – leesweg boek 6.9, leerboek blz. 32-35

Woorden met ge-, be- en ver- zijn voor de leerlingen niet nieuw. In eerdere leerboeken is reeds op diverse plekken aandacht besteed aan deze woorden (gebak, geweldig). Nu volgen samengestelde vierlettergrepige woorden met ge-, be-, ver- en te-. Vertel de leerlingen dat ze deze lange woorden met vier lettergrepen gaan lezen, waar ge-, ver- of te- in zit.

Schrijf de volgende woordrijtjes op het bord:

geschiedenis

opgesloten

gevangenis

weggelopen

vergadering

afgebroken

vervolgverhaal

vastgebonden

Spreek de woorden uit het eerste rijtje nadrukkelijk onbeklemtoond-beklemtoond-onbeklemtoond-beklemtoond uit. Wijs op de onbeklemtoonde voorvoegsels. Spreek de woorden uit het tweede rijtje nadrukkelijk beklemtoond-onbeklemtoond-beklemtoond-onbeklemtoond uit. Hoe weet je hoe je de woorden uit moet spreken? Kijk naar de plaats van de onbeklemtoonde voorvoegsels. Praat eventueel ook over de samenstelling van de woorden. De meeste woorden zijn namelijk afleidingen van drielettergrepige woorden. Als leerlingen dit in de gaten hebben, vergemakkelijkt dit de woordherkenning en de betekenisverlening.

WOORDEN DIE EINDIGEN OP –LIJK(E) – leesweg boek 6.10, leerboek blz. 36-39

Lastige woorden met de achtervoegsels –lijk(e) en –ig(e). Wijs naar het bord waarop de volgende woorden staan:

vrolijk

vrolijke

zestig

heerlijk

heerlijke

gelukkige

Deze woorden zullen de leerlingen bekend voorkomen. Vraag de leerlingen: 'Wat was er ook weer bijzonder aan deze woorden?' (Je leest 'lijk', maar zegt /luk/, je leest 'ig' maar je zegt /ug/.) Deze les lezen de leerlingen lange woorden die eindigen op –lijk(e) en ig(e).